

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Горбаченко Олександра Володимирівна, 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила з відзнакою у 2019 році Університет економіки та права «КРОК» за спеціальністю «Правознавство», з відзнакою у 2021 р. Університет економіки та права «КРОК» за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», працює юристом у відділі освіти Бородянської селищної ради (м. Бородянка, Київська область), виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Університету «КРОК» від 26 грудня 2024 р. за № 122-2 зі змінами, внесеними наказом ректора Університету «КРОК» від 27 січня 2025 р. за № 10-1 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – **Скоморовського Віталія Богдановича**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК»

Рецензента – **Корнієнко Ольги Олександрівни**, кандидата юридичних наук, доцента кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК»

Офіційних опонентів – **Пархоменко Наталії Миколаївни**, доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України, заслуженого юриста України, завідувача відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України

Дідича Тараса Олеговича, доктора юридичних

наук, професора, професора кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Шевченка Анатолія Євгенійовича, доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, професора кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету

на засідання «20» березня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Горбаченко Олександрі Володимирівні** на підставі публічного захисту дисертації «Теоретичні засади інституційного забезпечення зовнішніх функцій держави: порівняльно-правовий аналіз досвіду України та Угорщини» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ.

Науковий керівник – **Корольова Вікторія Вікторівна**, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обгрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем інституційного забезпечення зовнішніх функцій держави на основі порівняльно-правового аналізу досвіду України та Угорщини, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше аргументовано потребу в дослідженні проблематики інституційного забезпечення зовнішніх функцій держави в умовах євроінтеграційного курсу України через

порівняльно-правовий аналіз досвіду України та Угорщини, яка обумовлена можливістю виявити сильні та слабкі сторони в їх функціонуванні, а також розробити теоретичні висновки, визначити головні напрями удосконалення законодавства України з метою підвищення ефективності зовнішніх функцій держави в умовах євроінтеграції; на основі системного підходу до дослідження генези зовнішніх функцій держави прослідковано динаміку її розвитку у наступні періоди: 1) 530 р. - початок IX ст.; 2) початок IX ст. - перша половина XVI ст.; 3) перша половина XVI ст. – середина XVII ст.; 4) середина XVII ст. - початок XX ст.; 5) початок XX ст. - 16 липня 1990 р.; 6) 16 липня 1990 р. – по теперішній час; у рамках компаративістського підходу до систематизації основних зовнішніх орієнтацій Угорщини пропонується визначити для України такі її ключові зовнішні напрямки: 1) просування національних інтересів, забезпечення безпеки та територіальної цілісності; 2) залучення інвестицій та формування сприятливого інформаційного простору; 3) розвиток співпраці з міжнародними партнерами, організаціями та громадськістю; 4) формування позитивного іміджу України на міжнародній арені; 5) інтеграційні процеси та співпраця з ЄС і НАТО; доведено, що основними проявами зовнішніх функцій, як в Україні, так і в Угорщині є: сутність і соціальне призначення держави; напрямки державної діяльності; основне спрямування державного впливу та його кінцева мета; методи, форми, способи, принципи та засоби реалізації зовнішніх функцій держави; взаємозв'язок практичної діяльності з поставленою метою; виокремлено моделі інституційного забезпечення зовнішніх функцій України та Угорщини в контексті порівняльно-правових підходів. В Україні: правотворча модель діяльності Верховної Ради, правозастосовна модель діяльності Президента, оперативно-виконавча модель діяльності Прем'єр міністра та Кабінету міністрів; правоохоронна модель діяльності Міністерства закордонних справ. В Угорщині: правотворчо-представницька модель діяльності Парламенту (Національних зборів), виконавча модель діяльності Уряду та прем'єр-міністра, контрольно-виконавча модель діяльності Президента, право-

підтримуюча діяльність Міністерства закордонних справ і торгівлі. Вказані моделі відображають специфіку функціонування інституцій у сфері зовнішньої політики обох країн та їх підходи до реалізації зовнішніх функцій.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у 25 наукових працях, 11 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у закордонних виданнях, що додатково відображають наукові результати дослідження, а також 12 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

1. Горбаченко О., Ткач Д. Генезис зовнішніх функцій Угорської держави від її створення до Першої Світової Війни (історико-правовий аспект). *Наукові записки Інституту Законодавства Верховної Ради України*. 2021. Випуск 4. С. 104-112.

2. Горбаченко О. Історико-правовий аспект становлення зовнішньої функції України: від до державних утворень до козацтва. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія Право. 2022. № 13(25). С. 28-36.

3. Горбаченко О. Порівняльно-правовий аналіз зовнішніх функцій України та Угорщини: імплементація досвіду (частина 1). *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. Серія Право. 2022. № 72(1). С. 24-30.

4. Горбаченко О. Порівняльно-правовий аналіз структури зовнішніх функцій України та Угорщини: імплементація досвіду (частина 2). *Аналітично-порівняльне правознавство ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2022. № 4. С. 392-397.

5. Горбаченко О. Моделі інституційного забезпечення зовнішніх функцій України та Угорщини в контексті конституційно-правових підходів їх виокремлення. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право. 2022. № 14(26). С. 8-18.*

6. Горбаченко О. Особливості механізму реалізації зовнішніх функцій держави: уніфікація стандартів ЄС, України та Угорщини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2023. № 75(1). С. 27-34.*

7. Горбаченко О., Ткач Д. Генезис зовнішніх функцій Угорської держави від 2004 року до сьогодні (історико-правовий аспект). *«Часопис Київського університету права» Інституту держави і права ім. В.М. Корецького. 2022. № 2-4. С. 174-179.*

8. Горбаченко О. Порівняльно-правовий аналіз досвіду України та Угорщини в питанні забезпечення зовнішніх функцій: сфера інвестицій. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Серія Право. 2023. № 1. С. 402-407.*

9. Горбаченко О., Корольова В. Порівняльно-правовий аналіз формування зовнішніх функцій в період президенства Леоніда Кравчука та Леоніда Кучми. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin» Університету КРОК. 2023. № 7. С. 86-95.*

10. Горбаченко О. Порівняльно-правовий аналіз досвіду України та Угорщини в контексті складових системи інституційного забезпечення зовнішніх функцій держав. *Збірник наукових праць Прикарпатського*

національного університету імені Василя Стефаника «Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України». Серія Право. 2023. № 61. С. 424-438.

11. Горбаченко О. Конституційно-правова призма зовнішніх функцій України та Угорщини: теоретико-правові аспекти. *Науковий журнал «Соціологія права» Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи, Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Всеукраїнської громадської організації «Асоціація українських правників»*. 2023. № 1-2. С. 29-33.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент - **Пархоменко Наталія Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Під час публічного захисту дисертації доцільно окреслити місце і значення правових засад інституційного забезпечення зовнішніх функцій України, а також визначити основні напрями вдосконалення національного законодавства з метою підвищення ефективності зовнішніх функцій держави в умовах євроінтеграції та міжнародної співпраці.

2. Підтримуючи намагання дисертантки у підрозділі 3.3 дисертації розглянути питання про необхідність внесення доповнень до чинної Конституції України в контексті європейських прагнень України та її зовнішньо-політичних кроків звернути увагу на те, що, як відомо, саме в Основному Законі визначаються засади та напрями розвитку державного ладу та галузевого законодавства. Відповідно до євроінтеграційних зобов'язань України та реалізації конституційних положень щодо

незворотності європейського курсу країни інституційне забезпечення здійснення зовнішніх функцій України має неабияке значення. Саме тому пропозиції щодо внесення змін до Конституції України, їх продуманість, виваженість та відповідність європейським принципам потребує глибокого та всебічного обґрунтування, що, нажаль не стало предметом дослідження дисертантки та потребує конкретизації під час публічного захисту.

3. У процесі дослідження порівняльно-правових аспектів досвіду України та Угорщини дисертанткою аргументовано, що для ефективного функціонування держави зовнішні функції слід розглядати, як такі, що мають так звані підфункції. Не заперечуючи загалом проти такого підходу та наголошуючи на важливості використання класифікації під час проведення порівняльно-правового наукового дослідження та переваг такого методу, слід звернути увагу на потребу визначення відповідних критеріїв класифікації з огляду на цільове призначення конкретних зовнішніх підфункцій держави щодо їх сприяння розвитку і стабільності в державі.

4. Одним із важливих завдань з огляду на мету та завдання представленого дисертаційного дослідження є з'ясування теоретичних аспектів інституційного забезпечення здійснення зовнішніх функцій України. Втім, під час захисту дисертаційного дослідження було б також доцільно чітко визначити пріоритетні проблеми практичного характеру у сфері створення ефективного правового механізму інституційного забезпечення зовнішніх функцій України, а також обґрунтувати необхідність врахування угорського досвіду для підвищення ефективності реалізації державної політики в Україні.

Офіційний опонент - **Дідич Тарас Олегович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії права та держави навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Підрозділ 1.1 дисертації присвячений теоретико-правовим та методологічним основам, в рамках якого виділено різні доктринальні

погляди та підходи до характеристики функцій держави. Хотілося б почути аргументовану відповідь дисертантки щодо значення дослідження питання функцій держави, а також визначити, який з підходів найбільш точно відображає їх сутність.

2. У змісті підрозділу 1.2 дисертації авторка виокремила основні етапи еволюції зовнішніх функцій в Україні. Проте, досліджуючи генезис зовнішніх функцій Угорщини, такі етапи не були виокремлені. Враховуючи тематику та рівень поглибленості, хотілося б почути від дисертантки запропоновані основні етапи еволюції зовнішніх функцій в Угорщині.

3. У підрозділі 3.2 дисертації авторкою обґрунтовано виділено п'ять груп діяльності України з метою систематизації її зовнішніх функцій на основі досвіду Угорщини. В рамках наукової дискусії під час публічного захисту хотілося б почути аргументовану відповідь дисертантки, як саме така систематизація може покращити поточну ситуацію функціонування України у міжнародних відносинах та міждержавних відносинах.

4. Проблематика, яку досліджує дисертантка, має значний потенціал для подальших наукових пошуків. Тому в якості рекомендацій для продовження наукової роботи слід відзначити: а) перспективність вивчення питань удосконалення законодавства України в частині підвищення ефективності реалізації зовнішніх функцій держави в умовах євроінтеграції; б) важливість аналізу особливостей реалізації зовнішніх функцій держави в умовах воєнного стану; в) питання синхронізації функціонування держав у міжнародних та міждержавних відносинах, з метою посилення ефективності їх функціонування на міжнародній арені. Однак ці положення носять рекомендаційний характер і спрямовані на подальші наукові пошуки дисертантки.

Офіційний опонент - **Шевченко Анатолій Євгенійович**, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри теорії та історії держави і права Державного податкового університету. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У процесі дослідження поняття та змісту правової системи інституційного забезпечення зовнішніх функцій держави – Угорщини та України, автор стверджує, що інституційне забезпечення зовнішніх функцій є законодавчо визначеним алгоритмом дій та компетенцією відповідного органу та осіб щодо реалізації передбачених законом функцій (с. 91). Дисертантка зазначає, що зміст інституційної діяльності обох держав є схожим, оскільки обидві є демократичними республіками, однак не можна вважати їх ідентичними, оскільки рівень розвитку цих держав є абсолютно протилежним. Під час публічного захисту слід було б обґрунтувати свою позицію з цього питання.

2. Розглядаючи доктринальні підходи до розуміння категорій «функція», «зовнішня функція», критерії для їх класифікації (підрозділ 1.1.), вважаємо, що в ході дисертаційного дослідження, дисертантці варто було б дослідити самостійні ознаки зовнішніх функцій держави, визначення яких становить основу поняття «зовнішні функції». Тому під час наукової дискусії було б доцільно почути аргументи з цього питання.

3. У дисертаційному дослідженні здійснюється порівняльно-правовий аналіз досвіду реалізації зовнішніх функцій в Україні та Угорщині. Було б цікаво почути, які саме ключові етапи трансформації в контексті зовнішньої діяльності Угорщини можна виокремити, оскільки в процесі проведеного дослідження цей аспект не був чітко виокремлений.

4. Серед положень наукової новизни отриманих результатів зазначено, що дисертанткою удосконалено підходи до напрямів вдосконалення нормативно-правової бази забезпечення зовнішньої функції держави на основі зарубіжного досвіду. Однак конкретні пропозиції з цього питання в роботі не наведено. У зв'язку з цим, під час публічного захисту було б корисно почути додаткову аргументацію стосовно висловленої пропозиції.

Рецензент - **Корнієнко Ольга Олександрівна**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК». Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У межах дослідження підрозділу 1.1 розділу 1 дисертації дисертантка розглядає питання класифікації функцій держави, зокрема поділ функцій на зовнішні та внутрішні. Виходячи з опрацювання джерельної бази дисертації, хотілося б почути від дисертантки, чи вважає вона за доцільне доповнити науковий обіг новим підходом до класифікації функцій держави.

2. У процесі дисертаційного дослідження дисертантка зазначає: «методологія дослідження визначає методи набуття наукових знань, що відображають динамічні процеси та явища; забезпечує всебічність і повноту отримання інформації». Виходячи з цього, цікаво було б дізнатися, які основні критерії порівняння досвіду України та Угорщини з використанням порівняльно-правового методу стали основою для такого дослідження.

3. У підрозділі 2.4 розділу 2 дисертаційного дослідження розглядаються моделі інституційного забезпечення через призму їх форм реалізації. У рамках наукової дискусії хотілося б отримати додаткові аргументи дисертантки щодо того, що саме найбільш повно розкриває сутність законодавчо-теоретичних підходів і виокремлює практичний аспект такої діяльності, а також чи можна виокремити основні цілі виділення моделей інституційного розподілу влади.

4. Дисертаційне дослідження передбачає паралелі між досвідом України та Угорщини у реалізації зовнішніх функцій та можливістю імплементації угорського досвіду в Україні. У рамках порівняльно-правового аналізу та активної наукової дискусії хотілося б почути аргументи, які основні аспекти різниці в реалізації зовнішніх функцій у сфері міжнародної діяльності України та Угорщини можна виділити.

Голова ради – **Скоморовський Віталій Богданович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК». Оцінка позитивна без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради;

«Проти» – 0 (нуль) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Університету економіки та права «КРОК» присуджує **Горбаченко Олександрі Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова спеціалізованої вченої ради:

доктор юридичних наук, професор

Віталій СКОМОРОВСЬКИЙ

Опонент:

доктор юридичних наук, професор

Наталія ПАРХОМЕНКО

Опонент:

доктор юридичних наук, професор

Тарас ДІДИЧ

Опонент:

доктор юридичних наук, професор

Анатолій ШЕВЧЕНКО

Рецензент:

кандидат юридичних наук

Ольга КОРНІЄНКО